Рихард Вагнер в светлината на антропософията

GA 92

Рудолф Щайнер

Anthroposophic News Sheet

Richard Wagner in the Light of Spiritual Science

Тези четири лекции, номера от 11 до 14 от общо 16, са от поредицата лекции, озаглавена „ *Окултни истини в старите митове и саги* “ . Те са публикувани на немски като „ *Die Okkulten Wahrheiten Alter Mythen und Sagen* “ . Всички права запазени от *Philosophisch-Antroposophischer Verlag* , Дорнах, Швейцария.

Лекция I	**28 март**
Лекция II	**5 май**
Лекция III	**12 май**
Лекция IV	**19 май**

Лекция I

Митовете са истории, съдържащи велики истини, които велики посветени са разказвали на хората. Троянската война, например, е разказ за битката, водена между третата и четвъртата подраса на петата коренна раса. Представител на първата е Лаокоон, жрец на древно жреческо царство, който едновременно е бил и цар.[1]Представител на последната е Одисей, олицетворение на хитростта и силата на мисленето, развили се в рамките на четвъртата подраса. Откриваме, че посветените водят хода на еволюцията и на Север. В Уелс се натъкваме на братство от посветени от езическия период, свещеничество и рицарство, кулминиращи в крал Артур и неговата Кръгла маса. Срещу тях се изправя братството на Светия Граал и неговите рицари, работещи в полза на разпространението на християнството.
Изкуството и развитието на политиката са свързани с велики посветени, принадлежащи към тези две братства, представляващи езическа и християнска цивилизация. Влиянието на Светия Граал постепенно започва да се засилва към края на тринадесети век. Това е особен повратен момент в цивилизацията на Европа: започват да се основават градове. Древната селска цивилизация, основана на притежанието на поземлена собственост, е заменена от градска цивилизация, *буржоазна* цивилизация. Това предполага радикална промяна в целия живот и мислене на хората. Следователно не е лишено от смисъл, ако точно по време на състезанието на майсторите певци на Вартбург на преден план се е появила легенда от Бавария - *легендата за Лоенгрин* . Какво е било значението на тази легенда през Средновековието?
В днешно време вече нямаме и най-малка представа как е била устроена средновековната душа; тя е била особено възприемчива за духовните течения, протичащи под повърхността на нещата. Днес откриваме, че легендата за Лоенгрин специално подчертава католическата гледна точка. Но този елемент, който може да ни смущава днес, би трябвало да ни накара да се замислим над факта, че през Средновековието тази легенда е могла да повлияе на хората само ако е била облечена в нещо, което наистина е било способно да раздвижи човешките души. Тази дреха е трябвало да бъде осигурена от пламенното религиозно чувство на този период, така че легендата да съдържа нещо от това, което е живяло в човешките сърца. Какво е било значението на легендата? Посвещение – посвещение на ученик, който издига до степен Учител.
Такъв ученик трябва преди всичко да стане човек без родина и без дом; тоест, той изпълнява задълженията си точно както другите хора, но трябва да се стреми да погледне отвъд собственото си Аз и да развие висшето си Его. Какви са характеристиките на ученика? Той трябва да преодолее всичко лично и да развие Бога в себе си. Той трябва да бъде свободен от всяко съмнение. Нещата, отнасящи се до духовния свят, стоят пред душата му като истински факти. Той също така

трябва да бъде свободен от всяко суеверие, тъй като самият той е способен да контролира всичко, той вече не може да става жертва на илюзии. На още по-висок етап ще му бъде даден ключът на знанието. Тогава се казва, че е придобил силата на речта и става пратеник на свръхсетивния свят. Тогава му се разкриват дълбините на духовния свят. Това е вторият етап. Третият етап се достига, когато той казва „аз“ на всяко същество в света, точно както казва „аз“ на себе си. На този етап той се е издигнал до способността да обхване вселената. В мистицизма ученик, достигнал третия етап, е обозначен като *Лебед* ; тогава той е посредник между Учителя и човешките същества. Следователно Рицарят-лебед ни се явява като пратеник на великото Бяло Братство. Така Лоенгрин е пратеникът на Светия Граал.
Нов импулс, ново влияние е било предопределено да навлезе в човешката цивилизация. Вие вече знаете, че в мистицизма човешката душа или човешкото съзнание винаги се явява като жена. Също така в тази легенда за Лоенгрин новата форма на съзнание, цивилизацията на средните класи, прогресът, постигнат от човешката душа, се появява в следите на жена. Новата цивилизация, която се е появила, е била разглеждана като нов и по-висок етап на съзнание. Елза Брабантска олицетворява средновековната душа. Лоенгрин, великият посветен, Лебедът от третата степен на ученичество, носи със себе си нова цивилизация, вдъхновена от общността на Светия Граал. Не трябва да му се задават никакви въпроси, защото е профанация и недоразумение да се задават въпроси на посветен относно неща, които трябва да останат окултни.
Влиянието на великите посветени винаги води до издигане до нови нива на съзнание. Като пример, илюстриращ как работят тези посветени, ще ви напомня за Якоб Бьоме. Вече знаете, че Якоб Бьоме е провъзгласявал велики, дълбоки истини. Откъде е черпил мъдростта си? Той разказва, че когато още бил чирак, един ден седял сам в магазина на господаря си. Влязъл непознат и поискал чифт обувки. На Якоб обаче не му било позволено да продава обувки по време на отсъствието на господаря си. Непознатият разменил няколко думи с него и след това си тръгнал. След известно време обаче той извикал момчето Бьоме от магазина и му казал: „Яков, сега си още малък и смирен, но един ден ще бъдеш съвсем друг човек и светът ще ти се удивлява!“ Какво се подразбира в това? Това е посвещение, описание на момент на посвещение. Отначало момчето не осъзнава какво му се е случило, но е получило импулс.
Също и в легендата за Лоенгрин се натъкваме на такъв момент на посвещение. Тези легенди са важни указания, които могат да бъдат разбрани само от онези, които притежават прозрение за връзките на нещата. Легендата за Лоенгрин (както е обяснено, тя е свързана с легендата за майсторите-певци) има подчертано католически характер. Рихард Вагнер я използва за своята поема „Лоенгрин“. Това разкрива високото вътрешно призвание на Рихард Вагнер.

Вагнер използва друга древна легенда-тема в своя „Пръстенът на Нибелунгите“. Тези древногермански легенди излагат съдбата на арийското племе. Трябва да търсим произхода на легендите *за Пръстена* в период, който следва големия атлантски потоп, когато оцелелите народи започват да мигрират из Европа и Азия. Тези легенди са спомен за великия посветен Вотан, богът на асите. Вотан е посветен от атлантския период, а всички останали арийски богове са само велики посветени.

Можем ясно да различим три етапа в трактовката на легендата за Зигфрид от Вагнер. Първият етап е описание на съвременната цивилизация. В очите на Рихард Вагнер съвременните хора са се превърнали в просто надничари на цивилизацията. Той вижда голямата разлика между съвременните човешки същества и тези от Средновековието. Съвременните постижения са отчасти произведени от машини, докато по време на цивилизацията на Средновековието всичко все още е било израз на душата. Къщата, селото, градът и всичко, което съдържаха, е било изпълнено със значение и хората са се радвали на това. Какво означават за нас днес нашите складове, хамбари и градове? В средновековието къщата е била израз на художествена идея; цялата улична картина, с пазара и църквата в средата, е била израз на душата. Вагнер е усещал този контраст и това, което е искал да постигне чрез изкуството си, е да постави пред човека нещо, което би го накарало да изглежда завършен и съвършен поне в една сфера. В своя Зигфрид той е искал да изобрази съвършено хармонично човешко същество в контраст с работниците в индустрията. Нашите велики мъже винаги са чувствали това: Гьоте е имал същото чувство, както и Хьолдерлин, който е казал: „Има работници на този свят, но няма хора“ и т.н. Всеки велик човек е копнеел за истински велики човешки същества. Промяната не може да се осъществи във външна форма, защото ходът на еволюцията не може да бъде обърнат назад. Следователно е трябвало да се издигне храм, в който изкуството в завършена и съвършена форма да издигне човешките същества над обикновеното ниво на живот. Съвременният период на цивилизацията се нуждае от този храм, точно защото съвременният живот е толкова разкъсан и раздробен. Това е първата идея в ума на Вагнер във връзка със стихотворението „Зигфрид“.

Но втора идея се издигна пред душата на Вагнер, докато той се спусна в още по-дълбоки дълбини на душата. В началото на Средновековието една древна легенда намери своя път в немската поезия - легендата за Нибелунгите . Този вид легенда съдържаше най-дълбоките чувства на народната душа. Само онези, които наистина изучават народната душа, могат да си представят какво е живяло по онова време в сърцето на немската нация. Тези легенди бяха израз на дълбоки вътрешни истини, на велики истини; например легендите за Карл Велики. Тези разкази не бяха свързани така, както се разказват днес, те не бяха свързани с историческия Карл Велики, защото хората притежаваха по-дълбоко разбиране за историческите

връзки. Франкските крале приеха облика на древни арийски предци; Нибелунгите бяха жреци-крале, които управляваха своите кралства и същевременно даваха духовни импулси. Тези легенди бяха спомен за едно велико време, което е отминало. В тази светлина коронацията на Карл Велики в Рим се смяташе за нещо специално. Нибелунгите са били посветени жреци и царе в далечното минало на арийската подраса, а паметта за тях се е предавала в легендите на германските императори.
Вниманието на Вагнер е привлечено от тези легенди и пред него се появява герой, който сякаш представя контраста между съвременния период на материално притежание и средновековния период, който все още е свързан с древната духовна култура. Вагнер се занимава с легендата *за Барбароса.* В Барбароса откриваме и велик посветен. Разказва се за неговите пътувания до Ориента; оттам той носи от светите посветени висша мъдрост - знание или Светия Граал. Според мита от 12-ти и 13-ти век императорът е омагьосан и обитава вътрешността на планина; неговите гарвани са пратеници, които го информират за случващото се в света. Гарваните са древен символ на Мистериите; на персийския език на мистериите те символизират най-ниската степен на посвещение. Следователно те са пратеници на висшите посветени. Какво е трябвало да донесе този посветен (Барбароса)? Рихард Вагнер искал да покаже как един древен период се заменя с нов, с променените условия на собственост. Това, което някога е съществувало, се е оттеглило като Барбароса. Влиянието на посветените се кристализира за Вагнер в „Барбароса“.
Тази мисъл се проявява в „Нибелунгите“. Взета първоначално от по-външен аспект, но сега върху по-дълбока основа, тя се превръща в израз на дълбоките възгледи на Средновековието, очертавайки зората на нова цивилизация. Вагнер отново търси още по-задълбочено описание на тази мисъл. Воден от безкрайно дълбоко и интуитивно разбиране на германските саги, той накрая избира фигурата на Вотан, вместо на Барбароса. Тези саги описват обстановката на атлантския период и възхода на петата коренна раса от четвъртата. Това е едновременно с това и развитието на интелекта. Човешкият интелект, или самосъзнанието, не е съществувало сред атлантите. Те са живели в един вид ясновидско състояние. Първите следи от обединяващ интелект откриваме в петата подраса на атлантите, първичната семитска раса, и този интелект продължава да се развива в рамките на петата коренна раса. Самосъзнанието възниква по този начин. Атлантът не си е казвал „аз“ толкова силно, колкото човек, принадлежащ към арийската раса. След падането на Атлантида тази древна цивилизация е пренесена в новата; европейците са оцелял клон на Атлантида. Сега възниква контраст между германската духовна цивилизация и посветените, които работят по окултен начин и вдъхновяват интелекта във външната му форма.
Джуджетата от *Нифелхайм* са носителите на Его съзнанието. Рихард Вагнер противопоставя Вотан, древния атлантски посветен, на Алберих, носителя на

егоизма, който принадлежи към джуджетата-раса на Нибелунгите и е посветен от арийския период. Когато възникнат подобни нови импулси, се ражда нещо съвсем ново. Носителят на интелектуалната мъдрост е златото. Златото е дълбоко значимо в мистицизма, защото златото е светлина, а излъчващата се светлина се превръща в мъдрост. Алберих изважда златото, мъдростта, която се е втвърдила, от водите на Рейн. Водата винаги символизира душевния елемент, астралния елемент. Егото, златото, мъдростта, излизат от душата. Рейн е душата на новата коренна раса, от която възниква разбирането, Его съзнанието. Алберих завладява златото, той го завладява от Дъщерите на Рейн, женския елемент, характеризиращ първоначалното състояние на съзнанието.
Тази връзка живееше в дълбоките глъбини на душата на Вагнер. Той дълбоко усещаше това, което беше свързано с възхода на новата коренна раса, на Его-съзнанието, и го характеризираше дълбоко в първите ми бемол мажорни акорди на „ *Рейнгзлато“.* Това се вплита и преплита музикално в *„Рейнгзлато“* на Вагнер .
Темите на Вагнер са стихотворения, произлизащи от древни митове. В тези легенди живееше нещо, което, изпълнено със сила и живот, е способно да проникне душата с духовен ритъм. Това, което преживяваме и това, което самите ние сме, оживява и отеква чрез нас в тези древни саги.

Лекция II

В хода на тези лекции ще видим как в своите произведения Вагнер се издига до боговете и едновременно с това слиза до хората, за да представи в рамките на самия човешки род изкуплението и спасението.

Мистерии е имало и на север. Специално същество, Вотан, играе важна роля в тези мистерии. Особено в страните, населени с келти, са запазени последните следи от старите друидски мистерии. В Англия все още можем да ги открием по времето на кралица Елизабет. Старите саги разказват преди всичко за Зигфрид, посветен, който след определен брой прераждания успял да предаде тялото си на стар атлантски посветен за жилище. Това можем да открием във всички мистерии. Дори Исус пожертва тялото си на по-висша индивидуалност, когато е кръстен от Йоан Кръстител.

Вотан е бил посвещаван етап по етап, за да постигне по-висше развитие на северните племена. След преселването на оцелелите атлантски народи в пустинята Гоби, няколко племена са останали на север. Докато четири подраси са продължили развитието си на юг, четири други подраси са се развили на север. И тук откриваме четири етапа на еволюция; последният е Здрачът на Боговете.

Северните саги ни разказват за това и тези легенди са замислени от четирите подготвителни раси. Вотан преминава четири пъти през посвещение в рамките на тези четири подраси и всеки път се издига с една степен. Той виси на кръста девет дни; той се учи да знае нещата, свързани с главата на Мимир, представителят на първата подраса. И в този случай разпятието носи изкупление. По време на второто си посвещение той печели дозата мъдрост на Гунльод. Под формата на змия той трябва да се промъкне в подземна пещера, където пребивава три дни, преди да получи дозата. По време на третото си посвещение, съответстващо на третата подраса, той е длъжен да пожертва едното си око, за да спечели дозата мъдрост на Мимир. Това око е легендарното око на мъдростта, напомнящо ни за еднооките циклопи, които са представители на лемурийската раса. Това око отдавна се е оттеглило и съвременните хора не го притежават; понякога, в случай на новородени деца, все още може да се види слаба следа от това око. Това е окото на ясновидството. Защо Вотан е бил длъжен да го пожертва? Всяка коренна раса трябва да преразгледа целия ход на еволюцията. Това важи и за третата северна подраса. Ясновидството трябва да бъде пожертвано отново, за да може да възникне нещо ново, което се е появило за първи път у Вотан. Този нов елемент е интелектуалният капацитет, характерният начин, по който европейците съзерцават света. Четвъртото въплъщение на Вотан е Зигфрид, потомъкът на боговете. Човешките посветени сега заемат мястото на боговете.

Зигфрид преминава през посвещение. Той трябва да събуди Брунхилда, висшето съзнание, като премине през пламъците, огъня на страстта. По този начин той

преживява катарзис, пречистване. Преди пречистването си той е убил дракона, низшите страсти. Той е станал неуязвим. Има само една точка между раменете, където може да бъде ранен. Тази уязвима точка символизира, че на четвъртата подраса все още липсва нещо, което само християнството може да даде. Идването на Един, Който е неуязвим, е било необходимо, там, където Зигфрид е все още уязвим – идването на Христос, Който носи Кръста, лежащ между раменете му, точно там, където Зигфрид може да бъде ранен до смърт.
Християнството беше призвано да спре поредното настъпление на атлантите. Народите, водени от Атли (Атилас), са от атлантски произход. Атаката на тези монголски раси трябва да отстъпи място на християнството, олицетворено в Лъв, папата.
Така митовете описват хода на еволюцията чрез символични образи. Същото важи и за мита за Балдур. И в Балдур имаме пред себе си посветен. В този мит откриваме, че всички условия за посвещение са изпълнени. Загадката на Балдур крие една истина. Странното положение на Локи в тази северна сага може да бъде разбрано само ако имаме предвид този факт. Знаете, че майката на Балдур, разтревожена от зли сънища, накарала всяко живо същество да обещае да не навреди на Балдур. Едно незначително растение, имелът, е забравено и от този имел, който не е бил обвързан с никакво обещание, Локе направил стрелата, която дал на слепия бог Ходур, когато боговете игриво хвърляли стрели по Балдур. Балдур е убит от тази стрела от имел.
Знаете, че друга еволюция е предшествала еволюцията на Земята; а именно царството на Луната. По това време материята е наподобявала сегашната ни жива субстанция. Някои от лунните същества са останали на лунния етап на развитие и са проникнали в новия свят в тази форма. Те не могат да растат върху минерална почва, могат да растат само върху жива основа, върху друго живо същество. Имелът е едно от тези лунни растения. Локе е богът на Луната. Той идва от лунния период и сега е представител на нещо несъвършено, на Злото. Тази окултна връзка с лунния период обяснява и двойната природа на Локе - мъжка и женска едновременно. Както знаете, разделянето на половете съвпада с излизането на Луната от общата планета. Богът на Слънцето *Балдур* е глава на новото творение. Новото и старото творение, царствата на Луната и Слънцето се сблъскват и Балдур, представителят на цивилизацията на Слънцето, е жертвата. *Ходур* е сляпата неизбежна сила на Природата. Вината съдържа определен прогресивен елемент. Така Балдур трябваше да бъде призован отново към живот в Мистериите, след като беше убит от Локе чрез Ходур.
Това са чувствата, които изпълват душата ни, когато проникнем в творенията на Рихард Вагнер. Човекът слиза на земята като душевно същество; тялото му е оформено от етерната земя; човешкото същество все още не е мъж и жена и няма представа за притежание или власт. Душата е посочена като вода; притежанието,

което предполага власт, все още е охранявано от надигащите се астрални сили, от Дъщерите на Рейн. Егото, или егоизмът, идващ от Атлантида, постепенно се подготвя. Но това човешко същество, което първоначално е било душевно същество, е притежавало нещо, от което трябва да се отрече: това е любовта, която все още не търси друго същество отвън, а намира удовлетворението си в себе си. Алберих трябва да се откаже от тази самодостатъчна любов; човешкото същество трябва да постигне любов, като се съедини с друго индивидуално същество. Докато двата пола са били съединени, Пръстенът не е бил необходим; когато човешкото същество се е отрекло от психическата любов или от двата пола в едно, тогава Пръстенът е трябвало да обедини външно това, което по този начин е било разделено. Пръстенът е съюзът на отделните човешки същества, съюзът на половете във физическия свят. Когато Алберих завладее Пръстена, той трябва да се отрече от любовта. Сега идва времето, когато човешкото същество вече не е в състояние да работи в рамките на единна сфера, обхващаща всичко. Някога душата, духът и тялото бяха едно; сега Божеството създава тялото отвън. Половете са изправени един срещу друг по враждебен начин; двамата гиганти Фафнер и Фасолт символизираха това. Човешките тела сега са надарени с един пол вместо с два; те създават външен живот. Човешкото тяло е представено във всяка религия като храм: Божеството го изгражда отвън. Вътрешният храм на душата трябва да бъде построен от самия човек, откакто е станал Его. Творческото Божество все още съдържа любов, то все още е творческо във външния храм. Митът обяснява това в пасажа, където Вотан желае да отнеме Пръстена от гигантите, а Ерда се появява, съветвайки го да се въздържи от това. Ерда е ясновидското колективно съзнание на човечеството. Богът не трябва да държи Пръстена около това, което трябва да стане свободно, за да го обедини отново на по-висок етап, когато половете ще станат неутрални. Така пророческата, ясновидска сила на земното съзнание пречи на Вотан да осигури Пръстена, който остава собственост на гигантите. Оттогава всяко човешко същество има само един пол. (Гигантът представлява физическата телесна структура.) Сега гигантите започват да строят Валхала. По време на спор за Пръстена, Фасолт е убит от Фафнер. Това е контрастът между мъжко и женско: единият пол първо трябва да бъде убит във всяко човешко същество: мъжът убива жената, а жената убива мъжа в себе си.

Лекция III

Висшето съзнание първо трябва да се роди от всеобхватното съзнание на земята. Това се случва чрез съюза на Вотан с Ерда; Брунхилда се ражда от този съюз. Тя все още притежава нещо от широко и дълбоко световно съзнание. В началото обаче това съзнание до известна степен се отдръпва. Вотан също така ражда Зигмунд и Зиглинде със земна жена. Те представляват двата пола на душата - мъжката и женската. Не е възможно едното да живее без другото. Женската душа, Зиглинде, е пленена от Хундинг. Сега душата трябва да се подчини на физическия мозък. Зигмунд, душата, затворена в тялото, сега започва да се отклонява. Душата не е достатъчно силна, за да се приближи до Божественото; боговете се отричат от Зигмунд и мечът му е разбит от копието на Вотан.

Ръководството сега трябва да бъде оставено на човешкото Аз, което е активно изцяло в сферата на сетивата: на Хаген, синът на Алберих. Низшите земни сили започват да играят главната роля. Всички сили се заговорничат срещу съюза на мъжкия и женския душевен елемент: дори Вотан трябва да помогне на Фрика срещу Зигмунд заради Хундинг. Фрика представлява мъжко-женската душа на по-висш етап. Тя подтиква Вотан да прекъсне връзката между мъжката и женската душа на земния план. На космически план мъжкият и женският душевен елемент са обединени, но на земята кръвта и сетивата влияят на човешкия живот. Това е дълбоко показано в любовта между брат и сестра, забранения елемент. Ако първоначалното целомъдрие иска да запази властта си, Зигмунд и Зиглинда, физическият елемент, трябва да умрат. Зиглинда е обречена да бъде убита от Брунхилда, всеобхватното съзнание, ако цялата еволюция на Земята не иска да бъде възпрепятствана. Брунхилда обаче ѝ помага и ѝ дава Гране, своя кон, който носи човешкото същество през събитията на земята. Брунхилда се оттегля в изгнание. Пламтящ огън обгръща скалата ѝ. Ясновидското съзнание сега е обгърнато от огъня, през който човешкото същество първо трябва да премине, за да се пречисти, ако иска да достигне отново всеобхватното съзнание и да преживее катарзиса.

Зиглинда, женският душевен елемент, ражда Зигфрид, човешкото съзнание, което отново трябва да се издигне до по-висши светове. Той израства тайно, пазен от Миме. Той трябва да преодолее нисшата природа, дракона, за да получи сила. Той също така побеждава Миме. Кой е „Миме“? Миме може да дарява нещо, което прави невидимо, тарн-шапката, резултат от сила, която остава невидима за обикновените човешки същества. Тарн-шапката е символ на магьосниците, както от белия, така и от черния ред. Дори магьосник от черния път може да се разхожда невидимо сред нас. Миме е този, който може да дарява тарн-шапката, която е получил от черните сили на земята. Той се стреми да превърне Зигфрид в черен магьосник, но Зигфрид се бунтува. Той е убил дракона, е взел капка кръв от него,

символ на страстите, и по този начин е способен да разбира речта на птиците (от земния свят на сетивата). Той е способен да извърви пътя на висшите посветени и му е показан пътят, водещ към Брунхилда, всеобхватното съзнание.
Дотук разгледахме три фази на северната еволюция. Първо джуджето, след това гигантите и сега човекът. Валкирията принадлежи към втората фаза, а в Зигфрид се ражда самият човек. Затворен в тялото си, той трябва да намери пътя си обратно към чистата, бяла мъдрост. Четвъртата част на „Здрачът на боговете“ изразява, че в северния свят човекът все още не е достигнал зрялост и не е постигнал пълно посвещение. Зигфрид все още притежава едно уязвимо място, където Христос е носил Кръста. Зигфрид все още не може да поеме Кръста върху себе си. Това символизира по дълбок начин това, което все още е липсвало на народите от Севера, и също така показва, че християнството все още е било необходимост за тях. Зигфрид не може да се съедини с Брунхилда. Той е човешката душа, родена от смъртна жена, от съюза на Зигмунд и Зиглинда. Брунхилда е останала девствена; тя е висшето съзнание.
В последната фаза трябва да се достигне познанието, защото човекът все още не е способен да се съедини с девствената мъдрост. Следователно, неговият импулс към висше познание поема контрола над желанието. Това е последният етап, който трябва да бъде преодолян. Фактът, че Зигфрид желае да се съедини с Брунхилда в земна страст, води до размяна на вещи; тя му дава коня, а той ѝ дава пръстена. Докато не се постигне съюз с висшия Аз, пръстенът, символизиращ принуда отвън, не губи силата си. Човешкото същество се гмурка в по-нисше съзнание, то е поразено от слепота. Зигфрид забравя Брунхилда и се жени за Гудрун, по-нисшето съзнание. Той дори се съгласява да ухажва Брунхилда за друг недостоен мъж. Това означава, че по време на последната фаза, преди възникването на християнството, човешкото същество следва тъмния път на смъртта и отново става жертва на тъмни сили. Неправедният съюз на Брунхилда с Гюнтер е причината за гибелта на Зигфрид. Той трябва да си навлече смърт чрез по-нисшите сили, в мрежите на които се е оплел. (Хаген.)
Наближава последната фаза; Норните се появяват отново. Това е фазата, в която всеобхватното съзнание се губи:
(„Край на вечната мъдрост! Светът вече не
чува нищо от Мъдрите! Слезте при Майката, долу!“)
Висшата мъдрост, която преди е била дадена на синовете на боговете, е изгубена на земята, тя се връща към Вечния. Човечеството сега трябва да разчита на себе си. Този, който има по-дълбоко виждане, подобно на Вагнер, ще открие, че темата за Тристан е способна да даде по-ясна представа за проблема, свързан с двойствения аспект на пола. Мъжкият и женският елемент са важни само на физически план. Тристан има дълбокия копнеж да бъде цялостен и неразделен, да достигне перфектна хармония и съзнание, което вече не е мъжко или женско. Тази нотка на

копнеж, отекваща в цялата драма, може да се изрази по следния начин: Тристан не желае повече да бъде просто Тристан, просто „аз“, а желае да приеме в себе си Изолда, така че в него да живеят Изолда *и* Тристан. Двамата са загубили всяко съзнание за разделение. Това отеква в последните стихове на поемата, изразяващи изкупление от отделна, разделена форма на съществуване:

„В блаженото
издигане и спадане на океана, в благоуханния зов
на прилива , в дъха на света, в който Всичко се раздвижва, за да се удави и потъне, в безсъзнателно най-висше блаженство!“

Тези думи се раждат от по-дълбоко познание. Бурният океан от блаженство е астралният свят, а Девачан е сферата, ехтяща в благоуханни тонове. Жизненият принцип е диханието на света; всичко трябва да се съдържа в него. Да не бъдеш вече разделен и разединен в сферата на съзнанието, а да „потънеш и да се удавиш“ несъзнателно в недиференциран елемент – това е най-висше блаженство. В земния живот наистина е най-висше блаженство да го преодолееш, да преодолееш сетивния живот чрез духовен живот. Желанието, което се стреми да унищожи това, което се отнася до земята, все още приема формата на желание. Въпреки това, това е благородна форма на желание, ако елементът на желанието, съдържащ се в този стремеж, бъде преодолян. Това е проблемът, който Вагнер се опитва да реши в своя „Тристан и Изолда“.

Всички тези мисли не са живели съзнателно или абстрактно у Вагнер; те са били мисли, съдържащи се в самия мит. Не е необходимо един творец да има тези мисли в абстрактна форма. Точно както растението расте според закони, за които не знае нищо, така и космическите сили в митовете имат свой собствен живот; това са сили, които действат и в човешкото същество и проникват в произведението на изкуството.

Вагнеровият Зигфрид е все още оплетен в земната стихия; той трябва да загине в нея. Брунхилда осъзнава връзката на фактите и разбира какво е заложено на карта. Затова тя отстъпва пръстена на Дъщерите на Рейн, на стихия, която не е проникнала в действащите влияния на този свят. Цялата еволюция на света се връща към първоначално девствената субстанция.

По-старото северно светоусещане е заменено от друго, което вече не се обръща към външния свят на сетивата, а към онова, което е останало девствено – към душата. Брунхилда, която се е потопила във външния свят на сетивата чрез съюза си

със Зигфрид, влиза в огъня и от него се ражда любовта. Цялата трагедия на тази мисъл е дълбоко усещана от народите на север, защото те осъзнават, че това, което някога са могли да разберат, започва да загива. Любовта се ражда от Духа, от огненото море, първоначално девствената субстанция. „Incarnatus est per Sanctum Spiritum ex Maria Virgine!“ Същият елемент, който е родил егоизма, любовта, която е егоистична, сега ражда ново чувство, високо над всичко, което е вплетено във физическата сфера. Мъдростта се оттегля, за да роди любов от онази част от елементите, която е все още целомъдрена и девствена. Тази любов е Христос, християнският принцип. Безкористната любов, противопоставена на егоистичната любов, е великият процес на еволюция, който трябва да се осъществи чрез мистериозния инволюционен процес на смъртта, разрушението на физическата материя. Контрастите на живота и смъртта са нарисувани от Вагнер в ясни очертания.

Дървото на кръста символизира живота, който е изсъхнал, и върху този кръст виси новият вечен Живот, който ще даде началото на нова епоха. Нов духовен живот произлиза от Сумрака на боговете. Копнежът на Рихард Вагнер да изложи Христовия принцип в цялата му дълбочина, след описанието на четирите фази на северния живот, се появява в неговия „Парсифал“. Това е петата фаза. Тъй като Вагнер е чувствал толкова дълбоко трагичната нотка, съдържаща се в северното светоусещане за еволюцията, той е смятал за свой дълг да изложи и прославата на християнството.

Лекция IV

Колкото по-дълбоко проникваме в творчеството на Рихард Вагнер, толкова повече ще откриваме в него космическо-мистични проблеми и загадки на живота. Много е важно, че след като е описал цялата първична епоха на германските народи в четирите фази на „Пръстенът на нибелунгите“, Рихард Вагнер създава една изключително християнска драма, произведението, с което завършва живота си: „Парсифал“. Трябва да проникнем в личността на Рихард Вагнер, ако искаме да разберем какво живее в „Парсифал“.

За Рихард Вагнер образът на Исус от Назарет започва да придобива определена форма още от четиридесетата му година. Първоначално той възнамерява да създаде съвсем различно произведение на изкуството, като изложи безкрайната любов към цялото човечество, която живее в Исус от Назарет. Той замисля основната идея на тази драма, когато е на петдесет години, и тя е озаглавена „Победителят“. Това произведение ни показва дълбокото светоусещане, което е източник на интуицията на поета. Съдържанието на драмата е накратко следното.

Ананда, младеж от благородната каста на брамините, е страстно обичан от Пракрити, девойка от Чандала, тоест от по-нисша, презряна каста. Той се отказва от тази любов и става ученик на Буда. Според идеята на Вагнер, девойката от Чандала е прераждане на жена, принадлежаща към най-висшата каста на брамините, която надменно е отхвърлила любовта на младеж от Чандала и чието кармично наказание е да се роди отново в кастата на Чандала. Когато достигне точка в развитието си, която ѝ позволява да се откаже от любовта си, тя също става ученик на Буда. Виждате, следователно, че Вагнер е схванал проблема с кармата в цялата му дълбочина, изхождайки от истинския дух на будизма; когато е бил на около петдесет години, той се е развил до степен, че е способен да създаде драма с такава дълбока морална сила и сериозност като „Победителят“. Всички тези мисли след това се сливат в неговия „Парсифал“, но в същото време проблемът с Христос стои в центъра на драмата. От Парсифал извира цялата дълбочина на този средновековен проблем.

Волфрам фон Ешенбах е първият, който дава поетична форма на мистерията на Парсифал. В него откриваме същата тема, създадена от най-дълбоката същност на Средновековието. В най-висшите умове на Средновековието, пропити с духовен живот, е живяло нещо, което посветените са наричали възвисяване на любовта. Преди и след това е имало Минезингери, менестрели на любовта. Но е имало голяма разлика между това, което преди се е разбирало като любов в германските страни, и това, което по-късно се е появило в християнството като пречистена любов. Това е илюстрирано и ни е предадено в „Armer Heinrich“ („Бедният Хенри“). „Бедният Хенри“ на Хартман фон дер Ауе е изпълнен с духовния живот, който кръстоносците са донесли от Ориента. Нека накратко представим съдържанието на

„Бедният Хенри“: Швабски рицар, който винаги е имал късмет в живота, е внезапно поразен от нелечима болест, която може да бъде излекувана само чрез жертвоприношението и смъртта на чиста девица. Намира се девица, която е готова да се пожертва. Те отиват в Салерно при известен лекар. В последния момент обаче Хенри съжалява за жертвата и не желае да я приеме. Девицата остава жива. Хенри все пак оздравява и те се женят.
Следователно, тук имаме чиста девица и нейната жертва в полза на мъж, който е живял само живот на удоволствие и е спасен чрез нейната жертва. В това се крие мистерия. От гледна точка на Средновековието, Минезинството е било разглеждано като нещо, предадено от четирите фази на древногерманския живот, както се съдържат в сагите, които Вагнер ни представя в своята Тетралогия. Любовта, основана на сетивния живот, е била смятана по онова време за нещо, което е било преодоляно; любовта е трябвало да се въздигне отново духовно, свързана с чувството за отричане.
За да осъзнаем какво се е случило, трябва да съберем всички фактори, които ни възстановяват израза, физиономията на този отминал период. И тогава ще можем да разберем какво е накарало Вагнер да изложи тази легенда. Най-ранните германски народи са имали легенда, която можем да проследим през цялата история, една от коренните легенди, която може да се намери и в малко по-различна форма в Италия и в други страни. Нека ви представим очертанията на тази легенда: Един човек се е научил да познава удоволствията и радостите на този свят и прониква в един вид подземна пещера. Там среща жена с изключително голям чар и привлекателност. Той изпитва радостите на рая, но въпреки това копнее да се върне на земята. Накрая той слиза от планината и се връща към живот. - Това е легенда, която можем да открием навсякъде в Европа и ни се явява много ясно в „Танхойзер“. Ако изучим тази легенда, ще открием, че тя е, на първо място, олицетворение на любовта в германските страни преди големия повратен момент на времената. Животът във външния свят е отречен за оттегляне в пещерата, сред радостите, носени от стария вид любов, от богинята Венера. В тази си форма легендата няма реална отправна точка, няма възможност да се погледне към нещо по-висше. Тя е възникнала преди любовта да претърпи вече споменатата трансформация. По-късно, в ранните времена на християнството, когато любовта започва да приема духовна форма, хората се стремят да хвърлят ярка светлина върху тези по-ранни периоди и върху този рай в пещерата на Венера, като контраст с другия рай, който са открили.
В този момент трябва да разгледаме нашата пета коренна раса. Когато потопът погреба Атлантида, постепенно се появиха подрасите на петата коренна раса: индийската, мидийско-персийската, асирийско-вавилонско-семитската, гръко-латинската раса. Когато римската култура започна да се оттече, се появи нашата пета подраса, германските раси, в които сега живеем и които имат особено

значение за християнска Европа. Не че Вагнер е бил наясно с всички тези неща, но той е притежавал безпогрешно чувство за световната ситуация и е чувствал какви задачи са възложени на расите; той го е чувствал също толкова ясно, сякаш е познавал духовната наука.
Знаете, че всяка една от тези раси е била вдъхновена от велики посветени. Петата коренна раса е възникнала от древните семитски раси. Следа от този произход все още живее във всички подраси, които досега са съставлявали петата коренна раса. Знаете, че след унищожението на Атлантида от големия потоп, народите, които са емигрирали и по този начин са били спасени от унищожение, са били водени от Ману, божествен водач, в Азия, в пустинята Гоби. Културните влияния са се разпространили оттам към Индия, Персия, Асирия, Египет, Гърция, Рим и дори към нашите собствени страни.
Историята вече не може да проследи първите семитски потоци от влияние върху човешката цивилизация, когато разглежда древната арийска цивилизация. Това влияние се проявява по-ясно само в третата подраса, при египетско-семитско-вавилонските народи. Народът на Израел дори произлиза от нея. Самото християнство може да бъде отведено, като четвърто влияние, до семитски импулс. Ако продължим да изучаваме развитието на тези влияния, ще открием семитския импулс в мавританската култура, който е проникнал в Испания и се е разпространил в цяла Европа, влияейки дори на християнските монаси. Така първичният семитски импулс достига чак до петата подраса. Виждаме как импулсите на един голям поток проникват пет пъти в най-ранните цивилизации.
Имаме един голям духовен поток, идващ от Юга, който се среща с друг поток, извиращ от Севера, който прониква в четири фази на ранната северна цивилизация и се развива, докато не срещне първия поток, като по този начин тече заедно с него. Детска, неземна нация е живяла в Северна Европа и тези ранни жители са били под влиянието на културния поток, идващ от Юга в преломния момент на 12-ти и 13-ти век. Тази нова култура е проникнала в тези региони като духовен въздушен поток. Волфрам фон Ешенбах е бил изцяло под влиянието на този духовен поток.
Северната цивилизация е символизирана в легендата за Танхойзер, която също съдържа импулс от Юга. Навсякъде се натъкваме на нещо, което може да се определи като семитски импулс. Имаше обаче едно нещо, което се усещаше много силно: а именно, че германските раси са последна връзка в тази верига на развитие и че ще възникне нещо съвсем ново, подготвяйки нещо съвсем различно в рамките на шестата подраса: висшата мисия на християнството. Германските народи копнееха за тази нова форма на християнство: християнство, което трябваше да бъде призовано към живот, нямащо нищо общо с това, което беше зает от Юга. Възникна контраст между Рим и Йерусалим; „Рим от едната страна и Йерусалим от другата“ беше бойният вик, под който кръстоносците се сражаваха. Идеята, че

Йерусалим трябва да бъде центърът, никога не се губи. Имаше се предвид духовен Йерусалим, а не физически: Йерусалим като духовен център и същевременно като преден пост на бъдещето. Смяташе се, че петата подраса трябва да служи на още една цел, че трябва да изпълни специална задача. Старите импулси бяха престанали, предстоеше нещо съвсем ново, започна нова спираловидна извивка в цивилизацията на света.
Това, което беше дошло от Юга, беше само опит; сега зърното трябваше да бъде обелено от люспите си. В началото на Средновековието се усещаше, че нещо старо, преживяно като благодат, залязва и е приключило, и че копнежът за нещо ново съдържа нов импулс, който постепенно оживява. Това бяха чувствата, които живееха особено в силната личност на Волфрам фон Ешенбах.
Помислете сега за новия период. Представете си това чувство, което се издига отново в период на упадък, и тогава ще откриете в него нещо от онова, което е живяло във Вагнер. Много неща междувременно са се случили, които преди са били преживявани като упадък на расата. Рихард Вагнер е чувствал това особено силно още от началото на съзнателния си живот. Хаосът, който ни заобикаля в такава голяма степен днес, хаосът, в който масите се разпадат от болести, съдържа както симптомите на упадък, така и на нов живот. Мизерията на големите маси от европейски народи, чийто духовен живот остава скрит в тъмнина, които са откъснати от образованието и културата, никога не е била преживявана по-дълбоко от Рихард Вагнер и поради тази причина той става революционер през 1848 г., защото следната мисъл тежеше силно на сърцето му: В наша сила е да помогнем за ускоряването на низходящия ход на колелото или за неговото насочване отново нагоре. Това е идеята на Байройт. Събитията от 1848 г. са само незначителен симптом на предстоящото духовно движение.
Ако схванем това, ще можем да разберем как Рихард Вагнер е стигнал до своя расов проблем, разглеждан в прозаичните му писания. Той се изразява горе-долу по следния начин: В Азия, в хиндуистката раса, можем да открием нещо от първичната сила на арийската раса. Някои от силните духовни сили на арийската раса съществуват за избрани малцина, за кастата брамини. По-ниските касти са изключени, но брамините достигат висока духовна позиция. След това на север можем да открием по-детска раса (така продължава Вагнер), която е преминала през четирите етапа на еволюция в самата раса. Тези хора се наслаждават на лова; убиването е радост за тях, но това удоволствие от отнемането на живот е симптом на упадък. Дълбок, окултен факт е, че животът е странно свързан със знанието, с развитието на човека в посока на висше духовно познание. Всичко, което човек прави, по отношение на жестокостта или унищожаването на живота, му отнема чистите духовни сили. Поради тази причина онези, които увеличават силите на егоизма, които вървят по черния път, трябва да унищожат живота. (В „Флита“ на Мейбъл Колин, историята за жена, занимаваща се с черна магия, Флита унищожава

неродените същества, защото се нуждае от живот, за да поддържа силата си.)
Съществува дълбока връзка между отнемането на живот и живота на човека. Във вечния ход на еволюцията това е урок, който трябва да бъде научен и преживян. Но е друг въпрос, ако през определен период от еволюцията хората отнемат живот по наивен начин. Някога актът на убийство е карал човека да чувства собствената си сила. Това може да се каже за древните германски раси, ловните народи. Откакто се е появило християнството, убиването е смъртен грях и убиването сега е симптом на упадък в една раса.
Това е била основата на възгледа, който е накарал Вагнер да стане строг вегетарианец. Според него единственият начин, по който една раса може да нарасне по сила, е чрез хранене, което не предполага убиване.
Чувството, че трябва да дойде нов импулс, породи у Вагнер и идеите му относно влиянието на евреите върху нашата съвременна цивилизация. Той не беше антисемит по сегашния, отвратителен начин, но чувстваше, че юдаизмът като такъв е приключил да играе своята роля и че семитските импулси трябва да отшумят. Това даде началото на призива му за еманципация от тези импулси. Мощно духовно ръководство го накара да почувства, че нещо ново трябва да замени по-ранните влияния. Това е свързано с идеите му за германските раси. Той направи ясно разграничение между развитието на душата и на расата. Това разграничение трябва да се направи, като се каже:
Всички ние сме се въплътили в атлантската раса. Докато душите са се издигнали по-високо, расите са дегенерирали. Всяка стъпка, която изкачваме, е свързана със спускане. За всеки човек, който става по-благороден, има такъв, който потъва по-ниско. Има разлика между душата, обитаваща в тялото на расата, и самото тяло на расата. Колкото повече едно човешко същество прилича на расата, към която принадлежи, колкото повече обича преходното и е свързано с качествата на неговата раса, толкова повече ще дегенерира с расата. Колкото повече се еманципира, издигайки се над особеностите на своята раса, толкова повече душата му ще има възможност да се въплъти по-високо. Рихард Вагнер знае, че в борбата срещу семитския елемент не трябва да се борим срещу душите, които са въплътени в расата, а само срещу расата като такава, която е приключила да играе своята роля. По този начин Вагнер прави разлика между низходящата еволюция на расата и възходящата еволюция на душите. Той чувстваше необходимостта от тази възходяща еволюция също толкова остро, колкото средновековна душа, също толкова остро, колкото Волфрам фон Ешенбах или Хартман фон дер Ауе.
Трябва да разгледаме още веднъж какво се съдържа във факта, че в „Armer Heinrich“ (Бедният Хенри) Хенри е излекуван от чиста девица. Хенри е живял, за начало, живот на сетивата, неговото Его е родено от неговата раса. Това „Его“ започва да се проявява веднага щом започне да чува висшия зов, зовът, предназначен за човечеството като цяло. Душата се разболява, защото се свързва с

нещо, което е вкоренено само в расата: с форма на любов, която е вкоренена в расата. Сега този по-нисш вид любов, живееща в расата, трябва да се развие във висша форма на любов. Това, което живее в расата, трябва да бъде изкупено от нещо висше, от висшата, по-чиста душа, която е готова да се жертва за стремящата се душа на човека.

Знаете, че душата се състои от мъжка и женска част и че впечатленията на сетивата, които навлизат в душата, изтласкват този душевен елемент на заден план. „Вечната Женственост ни тегли на заден план!“ („Das Ewig-Weibliche zieht uns hinan!“ Гьоте, Фауст II). Спасението означава, че сетивният живот трябва да бъде преодолян. Това изкупление откриваме и в „Тристан и Изолда“. Историческият израз за преодоляването на сетивния живот е „Парсифал“. Той е представител на ново християнство. Той става Цар на Светия Граал, защото изкупва това, което някога е било държано в робството на сетивата, и по този начин внася в света нов принцип на любовта.

Какво е в основата на „Парсифал“? Какво е значението на Светия Граал? Най-ранната легенда, която се появява в преломния момент на Средновековието, ни разказва, че Светият Граал е чашата, използвана от Исус Христос на Господната вечеря, чашата, в която той е принесъл хляба и виното и в която Йосиф Ариматейски е събрал кръвта, изтичаща от раната на Христос. Копието, което е причинило тази рана, и чашата са били издигнати от ангели, които са ги държали окачени във въздуха, докато Титурел не ги е намерил и не е построил на Монтсалват (което означава: Планината на спасението) замък, в който да пази тези съкровища. Дванадесет рицари се събрали, за да служат на Светия Граал. Светият Граал имал силата да отблъсква опасността от смъртта от тези рицари и да им осигурява всичко необходимо за живота им. Винаги, когато го поглеждали, те са придобивали нова духовна сила.

От едната страна имаме храма на Светия Граал с неговите рицари, а от другата - Вълшебния замък на Клингсор с неговите рицари, които всъщност са врагове на рицарството на Светия Граал. Сблъскваме се с две форми на християнството. Единият вид е представен от рицарите на Светия Граал, а другият - от Клингсор. Клингсор е човекът, който се е осакатил, за да не стане жертва на сетивата. Но той не е преодолял желанията си, а само е отнел възможността да ги задоволи. Така той живее в чувствена сфера. Девиците от вълшебния замък му служат и всичко, принадлежащо към сферата на желанията, е на негово разположение. Кундри е истинската изкусителка в това царство: тя привлича всеки, който се приближи до Клингсор, в сферата на чувствената любов. Клингсор не е унищожил желанието, а само органа на желанието. Той олицетворява формата на християнството, която идва от Юга и въвежда аскетичен живот; то елиминира чувствения живот, но не може да унищожи желанието; то може да предпази от изкушаващите сили на Кундри. Възприеман е бил по-висш елемент в силата на духовността, която се

издига над чувствения живот в сферата на пречистената любов, не чрез принуда, а чрез по-висше, духовно познание. Амфортас и рицарите на Светия Граал се стремят към това, но не успяват да установят това царство. Докато липсва истинската духовна сила, Амфортас се поддава на изкушенията на Кундри. По-висшата духовност, олицетворена в Амфортас, става жертва на по-нисшата памет.
Така се сблъскваме с два феномена. От една страна, християнството, което е станало аскетично и не е способно да достигне до висше духовно познание; и от друга страна, духовното рицарство, което става жертва на изкушението на Клингсор, докато не се появи изкупителят, който побеждава Клингсор. Амфортас е ранен и губи свещеното копие; той трябва да пази Светия Граал като обременен от скръб крал. Това висше християнство следователно е болно и страдащо; то трябва да пази мистериите на християнството в скръб, докато не се появи нов спасител. И този спасител се появява в Парсифал. Парсифал първо трябва да научи урока си, той преминава през изпитания; след това се пречиства и накрая постига духовна сила, чувството за великото единство на цялото съществуване. Рихард Вагнер по този начин несъзнателно стига до велики окултни истини. Преди всичко до състраданието. Парсифал първоначално преминава през редица преживявания, които го изпълват със състрадание към нашите по-големи братя, животните. В силното си желание да прегърне рицарството, той е изоставил майка си Херцелейда, която е починала от разбито сърце. Той се е борил и е убивал. Умиращият поглед на животно го научи какво означава: „да убиеш“.
Вторият етап се състои в това да се издигне над желанието, без да се убива желанието отвън. Така той достига до светилището на Граала, но все още не разбира задачата си. Той научава урока си през живота, попада в изкушение чрез Кундри, но издържа изпитанието. Точно когато е на път да падне, той се издига над желанието; нова чиста любов блести в него като изгряващо слънце. Нещо пламва, което вече открихме в „Залезът на боговете“: „Incarnatus est de spiritum sanctum ex Maria Virgine“, роден от Духа чрез Девата (висшата любов, която не е изпълнена със чувствени чувства). Човешкото същество трябва да събуди в себе си душа, която пречиства всичко, предавано от сетивата. Защото девствената субстанция, девствената материя, ще роди Егото на Христос. Низшият женски елемент в човешката душа умира и ще бъде заменен от висш женски елемент, който го издига до Духа. Висша девствена сила е изправена пред съблазняващата Кундри. Кундри, другият женски елемент, отнасящ се до секса, който дърпа човека надолу, който се стреми да го свали, трябва да бъде победен. Кундри вече е живяла веднъж като Иродиада, която поиска главата на Йоан Кръстител, Иродиада, майката на Ахасвер. Силата, която не може да намери мир и търси навсякъде чувствена любов, тази сила приема формата на любов, която първо трябва да бъде пречистена, да претърпи трансформация, подобно на Кундри.

Еманципация от любов, зависима от сетивата – това е мистерията, която Рихард Вагнер е вплел в своя „Парсифал“. Тази мисъл прониква във всички произведения на Рихард Вагнер. Дори в неговия „Летящ холандец“ интуитивната сила на неговата природа го води до същия проблем, защото в това произведение откриваме, че една девица е готова да се жертва за холандеца, като по този начин го изкупва от дългите му скитания. И същият проблем се съдържа в „Танхойзер“. Състезанието на певците на Вартбург е представено като съревнование между певеца на старата чувствена любов, Хайнрих фон Офтердинген, и Волфрам фон Ешенбах, който е представител на новото, духовно християнство. Той побеждава Хайнрих фон Офтердинген, който е повикал на помощ Клингзор от Унгария, но Волфрам преодолява и двамата. Сега можем да разберем *Тристан* по-дълбоко, защото знаем, че това, което живее в него, не е убиването на любовта, а преодоляването на расата или пречистването на любовта.

Рихард Вагнер се издига от „Отричане на волята“ на Шопенхауер до пречистване на волята. Вагнер дори изразява това пречистване в своите „Майстерзингери“, където чувствата на Ханс Закс към Ева претърпяват пречистване, когато той се стреми да я спечели за себе си. Това е изразено не толкова в текста, колкото в музиката. Всичко това се е събрало в неговия „Парсифал“. Рихард Вагнер се обръща назад към древния идеал на брамините и с тъга възприема симптомите на упадък в сегашната раса. Той иска да даде начало на нов импулс, роден от изкуството.

В своите „Празници в Байройт“ той е имал предвид да изкупи расата, като ѝ придаде ново духовно съдържание. Това е духът, който е подтикнал Ницше, докато е бил свързан с Вагнер, да пише за „Дионисийското изкуство“. Той е чувствал, че тези празници съдържат нещо от духа на древните Мистерии. Мистериите са допринесли за развитието на човешката раса до четвъртата подраса. В мистерийния храм на Дионис е било възможно да се изпита този възвисяващ импулс, а на север посветените, друидите, са говорили за здрача на боговете, от който ще се появи, ще трябва *да* се появи нова раса. Нашата цивилизация, със задачата си да въведе християнството, стои в самия център на тези идеи. С тъга гръцкият последовател на Мистериите говори за човека, „който ще дойде да изпълни Мистериите“. Рихард Вагнер е видял наближаващото време, когато християнството, развиващо се от петата подраса, ще трябва да бъде изпълнено. Той е донесъл вяра и на онези, „които не са можели да виждат“. Ще дойде време, когато Богът на Мистериите ще се издигне отново от човешката в божествената сфера. Здрачът на боговете от древната северна сага ни показва това изкачване в пътуването на боговете към Валхала по моста на дъгата. Времето наближава и трябва да се изпълни, когато християнството започне да говори на своя характерен език, когато „тези, които са вярвали, ще могат да виждат отново“.

Така Байройт ни показва две течения на цивилизацията: обновяването на Мистериите на Гърция и ново християнство – по този начин обединяващо

разкъсаното. Рихард Вагнер и всички, които го обкръжаваха, усещаха това, а Едуар Шуре имаше същото чувство към това изкуство. Той виждаше в него пролога, въвеждащ обединението на разкъсаното в миналото. Религията, изкуството и науката бяха обединени в древната първична драма: след това дойде разделянето и три отделни течения започнаха да изтичат от единния източник, съдържащ се в гръцките Мистерии. Всяко течение дължи развитието си на факта, че е поело по свой собствен път. С течение на времето се появи „религиозен“ елемент за душата, „артистичен“ за сетивата и „научен“ за разбирането. Това беше неизбежно, защото съвършенство можеше да се постигне само ако човек разгърне всяка една от своите способности поотделно, докато достигне най-високата точка на развитие. Ако религията бъде насочена към най-висшата форма на християнство, тя е готова да се обедини отново с изкуството и науката. Изкуството – поезията, живописта, скулптурата и музиката – ще достигне върха си, ако бъде пропито с истинската религия. А науката, която достигна пълното си развитие в модерния период, наистина даде импулс за повторното обединение на тези три течения.
Рихард Вагнер, един от първите, които усетиха импулса, водещ към повторно обединение на изкуството, науката и религията, предложи това на човечеството като нов дар. Той чувстваше, че християнството отново е призвано да обедини всичко. И той изля това ново християнство в своя „Парсифал“. Музиката от Разпети петък, изразяваща собствените чувства на Вагнер към Разпети петък, отеква в ушите ни, сякаш е великото течение на нова цивилизация. Преживяването от Разпети петък му разкри, че индивидуалното развитие на душата и развитието на расата трябва да вървят по отделни пътища, че душите трябва да бъдат издигнати и спасени, че наша задача е да събудим душата за нов живот, въпреки трагичната съдба, свързваща тялото с расата, със силите, които са обречени на упадък. Да изпълни света със звуци, сочещи към ново бъдеще, това е, което Рихард Вагнер искаше да изложи в Байройт, това е новоизгряващата звезда, която той ни посочи. Поне малка част от човечеството трябва да се вслуша в звуците на бъдещата епоха. Творчеството на Вагнер завършва с апокалиптични думи, апокалипсисът, който той е искал да прогласи на своето време, като истински пророк, знаел, че много скоро ще настъпи нова епоха:
„Виденията, които виждам, ще ви ги разкрия!“